

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. מקול הכרייה דפטור כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור.....1
- ב. רבי נתן היא ... וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי.....2
- ג. שור שדחף את חברו לבור ... בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה ... בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע ... הא בתם הא במועד.....4
- ד. הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור ... דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא.....5
- ה. שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו ... משלם ח"נ ... בתם ... כרבי נתן.....5
- ו. שור ואדם שדחפו לבור לענין נזקין כולן חייבין.....5
- ז. לענין ארבעה דברים ודמי ולדות אדם חייב ושור ובור פטור.....6
- ח. לענין כופר ושלשים של עבד שור חייב אדם ובור פטורים.....6
- ט. לענין כלים ושור פסולי המוקדשין אדם ושור חייבין ובור פטור.....7
- י. לבעלים מטפלין בנבילה הוא דאתא.....8

דף נג.

א. מקול הכרייה דפטור כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור

כבר התבאר לעיל דף נב. שאם היה בור פתוח¹ ונכנס בו אדם להרחיבו או להעמיקו, ועמד שור על שפתו ונבעת מחמת קול החפירה ונפל לתוכו, הכורה פטור² שאינו אלא גרמא, וכיון שאי אפשר להשתלם ממנו, ישתלם מבעל הבור כמו שיתבאר. ובעל הבור חייב בין אם מחמת חבטה ובין

¹ שו"ע ונו"כ תי לא

² מדברי רש"י בלישנא קמא משמע שאע"פ שהכורה הוא בעל הבור פטור, והרש"ל מוחקו, וסובר שבעל הבור חייב, ועיי' מהר"ם שיף ודרכי דוד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מחמת הבל, אפילו בשור פקח וביום³, אבל אם נפל לאחורי הבור, גם בעל הבור פטור⁴.

ב. רבי נתן היא ... וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי

שנים שהזיקו כאחד משלם כל אחד חצי הנזק⁵, אף על פי שיש במעשה כל אחד כדי להזיק.

וכן בנזק הנעשה ע"י ממוז של שני בעלים, כגון תרנגול שהזיק בחוט של אחר שנקשר בו מאליו מחמת שלא שמרו בעל החוט⁶, כמו שהתבאר לעיל דף יט: וכן כלב שנטל חררה עם גחלת של אחר שלא שמרן והזיק בו⁷, כמבואר לעיל דף כג. או שור שדחה שור של אחר לבור שחפר אחר, כמו שיתבאר להלן או שהניח אבן על פי הבור ונתקל בו שור ונפל לבור, שניהם משלמין כל אחד חצי הנזק. כמו שיתבאר להלן בעוה"ת.

נזק הנעשה ע"י שנים, אלא שמדינא פטור האחד מלשלם, משלם השני כל הנזק⁸, כמו שיבואר להלן עמוד ב וכן במקום שאילו היה האחד לבדו עושה

³ אף על פי ששור פקח ביום פטור בבור, היינו משום שיכול לשמור עצמו שלא יפול מעצמו, אבל כשנפל מקול הכריה אינו נשמר מכך.

⁴ דקרקע עולם הזיקתו, ודמיא לנתקל באבן וניזוק בקרקע עולם, וכמ"ש בסימן תיא סעיף א, וכתב באמרי בינה דיני דיינים סימן לח דלא שייך לחייב בעל הבור שעשה חצי התקלה, וממילא יתחייב בכולו מדר"נ, דלא אמרינן הך דר"נ אלא כשעשה כל התקלה או כל הנזק אבל בחצי תקלה אין לחייבו בכלום, והוא עפ"י דברי היש"ש פ"ה סימן כד, וע"י בדבריו פ"ג סימן

⁵ כמבואר בשו"ע ונו"כ שפג ג, כגון שהמיתו בהמה כאחד או שברו כלי ביחד, וכן שנים שמסרו, כמ"ש הרמ"א סימן שפח ז, ושנים שחבלו, שו"ע תכא יד, ולא דמי להכווה עשרה בני אדם בבת אחת ומת דכולם פטורים (ב"ק דף י ע"ב), דלענין קמלא ילפינן איש כי יכה ולא שנים.

⁶ רמ"א שצ י, ובעל התרנגול משלם מדין רגל ובעל החוט מדין אש.

⁷ שו"ע ורמ"א שצב א

⁸ כגון בהך דתרנגול בסימן שצ סעיף י כשאין לחוט בעלים או ששמרו כדין, כמו שהתבאר לעיל יט: וכן בגחלת וחררה, משלם בעל התרנגול ובעל הכלב הכל, כמו שהתבאר דף כג. וכן באדם ושור שדחפו אשה לבור ויצאה ילדיה, ששור ובור פטורים מדמי ולדות, משלם האדם הכל (שו"ע סי' תי סעיף לה), וכן אם דחפו והזיקו כלים בבור, שבעל הבור פטור מנזקי כלים משלם האדם (שו"ע שם סעיף לו), כמו שיבואר להלן עמוד ב וכן לענין ד' דברים (שו"ע שם), וכל זה מדר' נתן, דכל דליכא לאישתלומי מהאי משתלם מהאי, ונראה שבדין תרנגול וכלב שבעל החוט ובעל הגחלת חייבים מדין אש, אם הזיקו בממוז חייב בעל התרנגול ובעל הכלב בכל הנזק.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הנזק היה משלם רק חצי הנזק מדינא, ועתה נעשה הנזק ע"י שנים, זה שדינו לשלם חצי נזק משלם עתה רביע הנזק, והשני משלם ג' רביעי הנזק⁹.

וכשהאחד אינו חייב מדינא אלא חצי נזק, ולשני אין לשלם, אין מחייבים את החייב בחצי נזק להשלים חלקו של השני¹⁰, ואינו גובה אלא חצי נזק.

יש אומרים¹¹ ששנים שעשו נזק¹², ומן הדין שניהם חייבים, אלא שהאחד אין לו לשלם, או שברח ואי אפשר לגבות ממנו¹³, גובה כל הנזק מן השני כאילו עשה כל הנזק לבדו¹⁴. ויש אומרים¹⁵ שבאופן זה אינו גובה מן האחד אלא חלקו¹⁶.

⁹ כמבואר ברמ"א שצ"י גבי תרנגול לעיל דף יט: ובשצ"י לגבי כלב וחררה כמבואר לעיל דף כג. וכמו שיבואר להלן בשור תם שדחה חבירו לבור

¹⁰ שמכיון שאינו חייב מעיקר הדין, אלא בחצי נזק ה"ז כאילו לא עשה כלל יותר, שהתורה פטרתו מלשלם יותר, פשוט ועיין פתחי חושן חלקו פרק י הערה נה

¹¹ שו"ע ונו"כ תי לו בדיעה ראשונה, והוא דעת הטור בשם הרמ"ה

¹² בטור סימן תי כתב דה"ה אם האחד תם שאין גובין בזמן הזה דינו כאין לו לשלם, ומשמע בפרישה שדין זה שכתב הטור הוא מדברי הר' חזקיה, והביא מכאן ראייה שבמקום שמדינא חייב אלא שאין לו לשלם אינו גובה מהשני, אבל הב"ח הבין מדברי הטור שדין זה הוא לכו"ע, ואינו מדברי הר' חזקיה, וכתב הטעם דמיקרי איכא לאשתלומי אם תפס, וכן משמע ביש"ש סוף סימן מ, וכתב הטעם שאם יבנה המקדש יכול להשתלם ממנו (וכתב עוד דאף כשדנים דיני קנסות, אם קדם בעל השור והודה ונפטר, אינו גובה מבעל הבור חלקו), וגם בקצה"ח סק"ד נראה שסובר שדין זה אינו מדברי הר' חזקיה, ואפילו הרמ"ה מודה בזה, דגבי תם קיי"ל שנעשה שותף ולא שייך לומר ליכא לאישתלומי מיניה, שנעשה כאילו כבר גבה חלקו מגוף המזיק, ועי' אור שמח שם שתמה על הקצה"ח.

¹³ ומשמע בשו"ע סימן שצא סעיף ז ובש"ך שם סק"א שאם האחד הוא חשו"ז ה"ז כאילו אין לו לשלם, ותליא בפלוגתא, עיין שם,

¹⁴ הרמ"ה כתב ודוקא עד שיעור מה דהוה חייב ביה אהאי נזקא היכא דהוה עביד ליה איהו לחודיה אבל מפי לא וכתב הסמ"ע שאם נעשה הנזק באופן שבדחיפת האחד לא היה ניזק כל כך, מודה הרמ"ה שאין האחד צריך לשלם חלק חבירו, ודחה פירוש זה, דא"כ גם בדחפו כלים לבור דאי לאו הבור לא היו נשברים אמאי משלם האדם כל הנזק כמ"ש בסעיף לו ולכן פירש הסמ"ע שבא לאפוקי אדם ושור שדחפו אדם שבד' דברים רק האדם חייב, והוי ס"ד שאם ברח האדם כיון שבעל השור משלם במקומו יתחייב גם בד' דברים, קמ"ל שאינו חייב יותר מאילו היה עושה לבדו הנזק, עיין שם. ועי' ביאור הגר"א ס"ק מז, והקצה"ח סק"ג כתב שהעיקר כפירוש הראשון שבסמ"ע, והיינו שאם לא נעשה הנזק רק בכח שניהם מודה הרמ"ה דליתא לדר"ג, כדמוכח מדברי התוס' בסוגיא, דדוקא גבי בעל הבור יש לחייבו מדר"ג משום שהוא גמר ההיזק, אבל בשאר נזיקין דלא שייך סברא זו לא אמרינן דר"ג אלא כשהיה הנזק נעשה כולו ע"י אחד.

¹⁵ דעת הטור שם שללק על הרמ"ה הנ"ל בוש"ע תי סעיף לו הביא דעת הרמ"ה בדיעה ראשונה בשם יש מי שאומר ודעת הטור בדיעה שניה בשם ויש חולקים. ובש"ך סק"ד ובביאור הגר"א הביאו דעת כמה פוסקים כהטור, ועי' ש"ך סימן שפח ס"ק מב, ועי' ש"ך סימן שצא סק"א

¹⁶ באולם המשפט מסתפק בתם שאינו שוה מה שחייב לשלם, אם מיקרי לאו בר חיוב או כמי שאין לו לשלם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכן ישראל ועכו"ם שהזיקו ואינו יכול לגבות מן העכו"ם, תלוי במחלוקת זו אם יכול לגבות כל הנזק מן הישראל¹⁷.

ג. שור שדחף את חברו לבור ... בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה ... בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע ... הא בתם הא במועד

שור שדחף¹⁸ שור של אחר לבור, בעל השור הדוחף, ובעל הבור שותפים לנזק¹⁹.

לפיכך אם מועד הוא²⁰, בעל הבור משלם מחצה ובעל השור מחצה²¹.

¹⁷ יש"ש פ' הפרה סימן מא בשם גאון לענין אונאה (והביאו הש"ך בסימן רכז ס"ק יד), ועי' אמרי בינה דיני דיינים סוף סימן לה.

¹⁸ שו"ע ונו"כ תי לב ולדעת השו"ע בעל הכלב משלם על מקום הנחלת. ועל שאר הגדיש חייב בעל הנחלת לבדו. דאע"פ שגם הכלב שותף בנזק, מ"מ פשיעתו של בעל הנחלת שלא שמר אשו שהוא דבר המזיק, גדולה יותר מפשיעת בעל הכלב שאינו מזיק כ"כ. ודעת הרמ"א שם וכן נראה דעת רוב הפוסקים שבעל הנחלת הוא שותף לנזק. ובאופן שבעל הכלב חייב נזק שלם אילו שמר זה נחלתו, עתה משלם כל אחד החצי, ובמקום שבעל הכלב משלם חצי נזק, משלם עתה רביע הנזק ובעל הנחלת משלם ג' חלקים.

¹⁹ וביש"ש פ' הפרה סימן מ הביא דברי התוס' דדוקא בשור שוטח או כלילה באופן שחייב כשנפל לבור, כמו שנתבאר לעיל, אבל בפקח ביום בעל הבור פטור, שהרי השור נשמר שלא יתקרב לבור, ואין לחלק בין נפל מעצמו לבין הפילוהו אחרים, דא"כ גם כשנפל מעצמו ליחייב משום תחלתו בפשיעה לענין יפילוהו אחרים, אלא ע"כ דשור פקח שומר עצמו גם שלא יתקרב עד כדי שיפילוהו אחרים, והיש"ש כתב דלא דמי לתחלתו בפשיעה, כיון דלא שכיח שיפילוהו, ולכן סתמו הפוסקים דלא כסברת התוס', ועי' ערוה"ש סעיף מב ובאולם המשפט.

²⁰ שו"ע ונו"כ שם

²¹ באור שמח פ"ב מה' נו"מ הי"ט מסתפק בשור שדחף שור של בעליו לבור, והוא תם (שאלו היה מועד פשוט שאין בעל הבור משלם אלא חצי הנזק, כיון שהשור שלו הוא הדוחף, וה"ז כאילו הוא עצמו שותף לנזק), אם גם ככה"ג משלם בעל הבור ג' חלקים, שיכול לומר סוף סוף שורף שותף בנזק, ולמה אשם חלקך בנזק, ומצדד לומר דתליא בתרי לישני בגמרא, שאם הטעם הוא משום האי כולא נזקא עביד, אין בעל הבור משלם רק מחצה ותו לא, אבל אי אמרינן האי פלגא נזקא עביד, כיון שהוא תם ואינו משלם אלא רביע, אין בעל הבור נפטר אלא מרביע, ושוב כתב בהא דתם ומועד שחבלו זה בזה דאמרינן שהמועד משלם במותר נזק שלם, כמבואר בשו"ע סימן תב סעיף א, ונחלקו הראשונים, שלדברי הרא"ש בדעת רש"י מנכים שני הנזקים וכאילו אין דנים רק על המותר, ולפי"ז משמע דאזלינן בתר מותר הנזק, וה"נ כיון שהנזק נעשה ע"י שור של ניזק אין בעל הבור צריך לשלם רק חלקו והיינו חצי הנזק, אבל לדעת הרמב"ם ששמים שני הנזקים כדינם ולאחר נכוי חצי נזק התם משלם המועד במותר נזק שלם, משום שכל אחד משלם כדינו, אפשר שגם בנדון דידן צריך בעל הבור לשלם ג' חלקים, ותמה האור שמח גם על מ"ש הרמב"ם גבי זורק כלי בראש הגג שאם אחר סילק הכרים שניהם חייבים, ואם בעל הכלי סילק חייב הזורק בכל הנזק, ואין לומר שהטעם הוא מדריג, וא"כ ה"נ בנ"ד יהא בעל הבור חייב בכל הנזק, ונשאר בצ"ע, עיי' שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם תם הוא²², בעל השור משלם רביע מגופו ובעל הבור משלם ג' חלקים מהיפה שבנכסיו, שבעל הנבילה אומר לבעל הבור, פחת נבילה זו יש לי אצלך אף על פי שהיא גדולה ופקחת כיון שנדחפה ה"ז כמי שנפלה בלילה, כל שאני יכול להוציא מבעל השור אני מוציא והשאר אתה חייב לשלמו.

ד. הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור ...

דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבורא

המניח אבן²³ על פי הבור ונתקל בו שור ונפל לבור, המניח ובעל הבור שותפים בנזק והמניח את האבן משלם מחצה, ובעל הבור מחצה²⁴.

דף נג:

ה. שור ושור פסולי המוקדשין שננחו ... משלם ח"נ ... בתם

... כרבי נתן

וכן שור של הדיוט²⁵ ושור פסולי המוקדשין שננחו כאחד, אם תם הוא זה של הדיוט משלם חצי נזק ואם מועד נזק שלם, שהניזק אומר לו כל שאני יכול להוציא מזה אני מוציא והשאר ממך וזה הואיל והקדש הוא ופטור אתה תשלם לי הכל.

ו. שור ואדם שדחפו לבור לענין נזקין כולן חייבין

²² שו"ע ונו"כ שם

²³ שו"ע ונו"כ תי לג

²⁴ וצ"ע שלגבי בעל האבן הוי הבור כקרקע עולם ויתחייב בכולו, ועי' תוס' דף כח ע"ב ד"ה ונישוף, וצריך לומר שהניח האבן עפ"י הבור, והיינו סמוך לבור ממש, וברש"י כתב על שפת הבור. פתחי חושן שם הערה צה

²⁵ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק יב הלכה כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אדם שדחף²⁶ שור חבירו לבור בכונה, האדם חייב²⁷ ובעל הבור פטור, ואם שלא בכונה, הרי האדם ובעל הבור שותפים לנזק²⁸.

אדם ושור²⁹ שדחפו³⁰ שור לבור, האדם ובעל השור ובעל הבור שותפים לנזק, ואם השור מועד משלמים כל אחד שלישי הנזק, ואם הוא תם משלם בעל השור שתות והאדם ובעל השור משלמים ביניהם המותר.

ז. לענין ארבעה דברים ודמי ולדות אדם חייב ושור ובור

פטור

אדם ושור³¹ שדחפו אדם לבור והוזק, לגבי נזק שלשתם שותפים, ולגבי ד' דברים³² רק האדם חייב³³. ואם דחפו³⁴ אשה ויצאו ילדיה, האדם לברו חייב הכל, ושור ובור פטורים³⁵.

ח. לענין כופר ושלשים של עבד שור חייב אדם ובור פטורים

²⁶ שו"ע ונו"כ תי לד

²⁷ דכיון שדחפו בכונה ה"ז כמניח טלית חבירו באש של חבירו דודאי שבעל האש פטור, ולכאורה צ"ע הדמיון לאש, דאטו באש שלא בכונה יהא בעל האש חייב, ועי' ברכת שמואל ב"ק סי' ב.

²⁸ וכתב בש"ג בשם ריא"ז שאין בעל הבור חייב אלא כשדחפו ונפל לבור, אבל הנושא חבירו על כתפיו והשליכו לתוך הבור, המשליך חייב ובעל הבור פטור, וכן בקוף שנשא תינוק והשליכו לבור, בעל הקוף חייב ובעל הבור פטור.

²⁹ שו"ע ונו"כ תי לד

³⁰ והיינו כשהאדם שלא בכונה, ואם האדם עשה בכונה, כבר נתבאר שבעל הבור פטור, וכתב בקצה"ח שבאופן זה משלם האדם מחצה ובעל השור ובעל הבור כל אחד רביע, ובערוה"ש כתב שהאדם חייב וכולם פטורים, ועי' טבעה"ח.

³¹ שו"ע ונו"כ שם לו

³² והא דחייב בבושת אף דעי"כ איירי שדחפו שלא בכונה כמ"ש סל"ד צ"ל כמ"ש התוספת כגון שידע אדם בשעת נפילת חבירו והשיב בכונה ומהרש"ל סימן מ"ב פסק דפטור מבשת אא"כ שבתחלה דחפו השור ואח"כ בא האדם להוסיף עליו וע"ש שהאריך ודבריו דחוקים ע"ש. ש"ך שם ג

³³ שהרי רק אדם המזיק חייב בארבעה דברים ולא שור ובור

³⁴ שו"ע ונו"כ שם לה

³⁵ בעל השור ובעל הבור פטורים, השור מדכתיב [שמות כ"א כ"ב] וכי ינצו אנשים, ולא שוורים, ובור דרשינן שור ולא אדם וכנ"ל [בסעיף כ'], וכיון דליכא לאישתלומי מהני משתלם מאדם כולו: סמ"ע שם נד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אדם ושור³⁶ שדחפו אדם או עבד לבור ומת, לענין כופר ושלישים של עבד בעל השור חייב כופר שלם ושלישים של עבד, ואדם ובעל הבור פטורין³⁷.

ט. לענין כלים ושור פסולי המוקדשין אדם ושור חייבין ובור פטור

אדם ושור³⁸ שדחפו כלים לבור, האדם ובעל השור חייבים, ובעל הבור פטור שהרי בור פטר בו את הכלים³⁹.

וכן אם דחפו בהמת פסולי המוקדשין לבור והזק או מת, אדם ובעל השור חייבין שהרי התבאר לעיל דף ו. ודרף י. ודרף יב: ודרף לפ לז. ונא. שפסולי המוקדשין⁴⁰ שנפדו⁴¹, יש בהן דין נזקין בין שהזיקו בין שהזיקו שהרי יצאו לפדיון ולהיותן חולין. אולם בנזק בור⁴² אם נפל לתוכו שור פסולי המוקדשין שנפדה⁴³ ומת, או הזק, הרי זה פטור שנאמר (שמות כא פסוק לד) פֶּעַל

³⁶ רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה טז

³⁷ והקשה הקצה"ח מהא דאדם ושור שדחפו אדם דאמר רבא שבעל השור משלם, ופירש הרמב"ן דהיינו מדר' נתן, ולשיטת רש"י בב"מ דף צא שבמקום שפטור מלשלם מדין קם ליה בדרבה מיניה חייב מדינא אלא שאין ב"ד כופין אותו, ע"כ צ"ל דס"ל כהרמ"ה, ותירץ לדעת הטור דס"ל שפטור כופר באדם אינו מדין קלבד"מ אלא מגזיה"כ דעליו ולא על האדם, מיקרי פטור מדינא, ולכן שפיר חייב בעל השור בכופר שלם מדר"נ, ותמה הקצה"ח על רש"י שכתב שפטור האדם מכופר הוא מדין קלבד"מ (ומדבריו משמע שבמקום שיש חיוב לצי"ש מיקרי בר חיובא, וצ"ע).

³⁸ שו"ע ונו"כ שם לו

³⁹ דבור פטור על הכלים, וכתב בערוה"ש שהאדם ובעל השור משלמין כל הנזק, מטעם דכל היכא דליכא לאישתלומי מהאי וכו', וכתב עוד שאם השור תם והפיל בדרך משונה, בעל השור משלם רביע נזק והאדם ג' חלקים, ואין לומר שישלם שתות כמו באדם ושור שדחפו שור, דכיון שבעל הבור פטור הרי הוא כאילו אינו בכלל נזק זה. ודומה לאדם ושור שהזיקו בלא בור, וכן משמע בסמ"ע ס"ק נו. ובאולם המשפט נראה שבעל הבור פטור והאדם ובעל השור משלמין כל אחד שלישי הנזק, ורק בבור שנעשה מאליו, שאין בכלל בעל הבור, כתב שמשלמין כל הנזק, וצ"ע.

⁴⁰ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ח הלכה א

⁴¹ שאם לא נפדו דין מוקדשין יש להם כמבואר ברמב"ם שם פרק יב הלכה כא ובמ"מ שם הלכה יט

⁴² רמב"ם שם פרק יב הלכה יז

⁴³ כמשי"כ הראב"ד פה ואף הרמב"ם מודה כמשי"כ במ"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הבור ישלם פספס ישיב לבעליו והמת יהיה לו מי שהמת שלו, יצא זה שהוא אסור בהנייה⁴⁴ ודינו שיקבר⁴⁵. ולפיכך בעל הבור גם כאן פטור.

י. לבעלים מטפלין בנבילה הוא דאתא

כבר התבאר לעיל דף י: שתשלומי הנזק הם כפי מה שהפסידו⁴⁶, וכשווי הנזק בשעת הנזק, כיצד, הרי שהרג בהמתו או שיבר כליו, שמיזן כמה היתה הבהמה או הכלי שזה קודם הנזק, וכמה שזה עתה לאחר הנזק, ונותן הנבילה או שברי הכלי לניזק ומשלים לו הפחת⁴⁷, אבל אינו חייב לתת לו או לשלם כלי אחר וליקח השברים לעצמו.

אפילו לא מתה הבהמה ולא נשבר הכלי, אלא הוזקו ונפחתו מדמיהם פחת שאינו חוזר, חייב לשלם הפסד הפחת, ויש אומרים⁴⁸ שאם אפשר לתקן הנזק, חייב המזיק לתקנו.

⁴⁴ דכיון דאסור ליהנות ממנו אף אחר שנפדית והוא הדין שאסור למכור לגוי הרי פטור בעל הבור והוא הדין בכור בזמן הזה אף על פי שהוא ממון בעלים וחייב בניזקין אם נגח וחייבין עליו אם נגח והוהו, פטור בכור מטעם הנ"ל דהכי אמרינן בבכורות תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת לא לכלבך.

⁴⁵ אך עדין יש לגמגם ממה שכתב ריש פרק א' [דהל' איסורי מזבח] דשור הקדש שנפדה הוי ליה כחולין, ועיין מה שכתבתי לקמן דין כ"א, ויש מפרשים דבבכור בעל מום קאמר. מעשה רקח שם

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שפ"א, תנ"א

⁴⁷ ולא דמי לגנב וגזלן שצריך להשלים חפ"ז שלם, כמ"ש בדיני גניבה פרק ה, וכתב באולם המשפט דכל זה כשלא הגביה החפ"ז, אבל כשהגביהו ע"ד להזיק, הרי כתבו הפוסקים שנעשה כגזלן, וה"ל לענין זה.

⁴⁸ ש"ך סימן שפ"א, וכן בסימן צ"ה ס"ק יח האריך להוכיח כן, וכן נראה דעת הגה"מ סימן שמ סק"ג, וכן פסק בערוה"ש. ובחזו"א ב"ק סימן ו סק"ג הקשה מ"ש כלי או בהמה ששמיזן כמה היה שזה כולו קודם הנזק וכמה שזה לאחר הנזק, ואילו גבי שדה שמיזן רק הקמה ולא כל השדה, ותירץ דשאני כלי או בהמה שהשווי הוא מחמת שלימותו וצורתו, וחלק ממנו אינו כלי או בהמה, משא"כ כאכלה קמה או תבואה, דודאי אם אכלה מן השק אין שמיזן כל השק אלא כמה שאכלה, וכל גרעין הוא בפני עצמו, וה"ל בקמה הו"א ששמיזן בפני עצמו, וחידשה תורה ששמיזן אנב שדה אחר. וכתב עוד החזו"א שאם קלקל כותל ביתו, שאם נישום כל הבית אינו נפחת כל כך, כיון שאין בית עומד למכירה אלא לתקן בדקיה, משלם הוצאות התיקון. ולדעת הש"ך כתב החזו"א שאם בשעת הנזק היו הוצאות התיקון בזול ואח"כ נתיקרו, משלם כשעת היוקר, וכן להיפך משלם כשעת הזול, שאין כאן אלא כעין רפוי הנזק, ומביא בשם הש"מ בדף ה בשם ר"י שאינו חייב לתקן אלא ליתן דמי הנזק, והביא ראיה מהא דשור שחפר בור דאמרינן עליה דידיה רמיא למלווי, ומשמע שאינו משלם אלא דמי הנזק כשעת הנזק, ולדעת הש"ך אפשר לתרץ דאע"ג דעל המזיק לתקן, מ"מ לאו בור דידיה הוא, וע"י דברי משפ"ט סי' ש"ב סק"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

משעה שנודע לניזק על הנזק⁴⁹, מוטל עליו לטפל במכירתה או לשמרה שלא יפחת ערכה, ועל בעל הבור להוציא הנבילה מן הבור, ואם נודע לו ולא טיפל בה, ונפסדה הנבילה משעת הנזק עד שעת תשלומין, ההפסד של ניזק, ומ"מ מוטל על המזיק לטרוח בנבילה ולהמציאה למקום שיוכל הניזק ליטלה, או שהניזק יטפל בה ויקח ההוצאות מן המזיק⁵⁰.

לא מתה הבהמה אלא הוכחשה, והמשיך הכחש מחמת הנזק⁵¹, ההפסד על המזיק⁵². הוזלה הנבילה או הוזלו השברים משעת הנזק עד שעת תשלומין, יש אומרים שההפסד על הניזק אף על פי שלא ידע⁵³, וי"א⁵⁴ שגם הפסד זול אינו מפסיד אלא משעה שנודע לו, ויש אומרים שה"ה אם נאנסה הנבילה או השברים תלוי במחלוקת זו⁵⁵.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ תג ב

⁵⁰ סמ"ע שם סק"ב וסק"ה כתב שאם לא ירצה המזיק לטפל וגם לא ליתן ההוצאות צריך לשלם כל הפחת שנפחת ממה שהיה שוה כשהיה חי, ולכאורה כיון שלמעשה צריך הניזק לעשות כן, יוציאנו, וכשם שיגבה הניזק יגבה גם ההוצאות, וכן תמה הט"ז, ואם לא הוציאו ונפחת מחמת שהותו בבור, איהו דאפסיד אנפשיה, וכ"כ בפת"ש בשם שו"ת בית אפרים חו"מ סימן לה, עיין שם, ועיי' אולם המשפט.

⁵¹ שו"ע ונו"כ תד ב

וכתב הסמ"ע מלשון הגמרא דאמר ליה קרנא דתורך קבירא ביה, דהיינו מחמת הנגיחה כיחש כל כך, שמכח הכאב מכחיש והולך, משא"כ כשמתה מיד וההפסד אינו מחמת הנגיחה, ולכאורה מילתא דפשימא הוא שכל שהולך ונכחש מחמת הנזק הוא בכלל הנזק, אלא דקמ"ל שאע"פ שידע הניזק והיה לו לטפל בו ולמכרו, אפ"ה הפחת על המזיק, ובערוה"ש כתב הטעם שאף אם היה מוכרו לא היה מקבל כפי שוויו בשעת הנזק אלא כפי שעומד להתקלקל עוד, וכתב שאם כיחש מחמת מלאכה משלם כשעת הנזק, וכתב עוד שאם היה יכול למכרו לשחיטה והיה מקבל כפי שוויו, אין המזיק צריך להפסיד, שיאמר לו למה השחית עד עתה, וצ"ע בסברתו שכיוצא בזה גבי שומרים חייב השומר ולא אמרינן שהיה לו למכרו או לשחטו, וכן משמע במאירי שכתב שאין זה דומה לפחת נבילה משעת מיתה עד שעת העמדה בדין, שהיוקר והזול מאליהן באין, והסרחון והקלקול ידוע והיה לו לניזק למכרו לאלתר, אבל בוז אדם סבור לפעמים שתתרפא והיא מתקלקלת. ועיי' תוס' ב"ק דף י"ב ד"ה לא נצרכה, ועיי' אולם המשפט.

⁵³ רמ"א שם תג א בדיעה השניה והוא דעת הנ"י בשם הרמ"ה, דבשלמא בפחת הנבילה עצמה שרגיל לבא מחמת שהייה, אמרינן אילו ידע היה מטפל מיד במכירתה, משא"כ בזולא לא עלה על דעתו שיזול, ועוד דלא חמיר מגזלן דאע"ג דשהייה גביה עד שהזול פטור.

⁵⁴ רמ"א שם בדיעה ראשונה, והוא דעת הטור, וכן הסכים ביש"ש, דמ"מ המזיק פושע הוא שהיה לו לחוש שמא תתקלקל ותסריח, והו"ל תחלתו בפשיעה לגבי קלקול וסופו באונס לענין זול, ומ"ש דלא גרע מגזלן, כתב היש"ש דלא שייך לומר הרי שלך לפניך אלא כשלא נשתנית בידו, אבל בהמה זו שע"י הזיקו נעשית נבילה וצריך שומת ב"ד, א"כ כיון שהוא פושע שמיזן כמה שוה עתה, או עד שיודע לניזק, עיין שם. ובערוה"ש כתב עוד שגם כשהוא דבר שאינו נפסד מחמת שהייה דאפשר דכו"ע מודים להרמ"ה. ועכ"פ משמע שבשברים שאין לחוש לקלקול אחר, לכו"ע ההפסד על הניזק, ועיי' אולם המשפט.

⁵⁵ קצה"ח סימן שד"מ סק"ה, דגם אונס בכלל זולא, ומצדד לומר שבאונסין כו"ע מודים שא"צ הודעה, דדוקא זולא משום שדרך שערים להשתנות הו"ל לאסוקי אדעתיה ולהודיע לבעלים, אבל אונס לא הו"ל לאסוקי אדעתיה, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נתייקרה הנבילה⁵⁶ או השברים משעת נזק עד שעת תשלומין, למדו חז"ל שחולקים הניזק והמזיק בשבח היוקר, אבל אם השבח עולה על דמי הנזק אין המזיק מרויח מחמת שבח זה⁵⁷, ואדם המזיק בכל אופן אינו נוטל בשבח היוקר כלום⁵⁸.

---

⁵⁶ שו"ע ונו"כ תג ב כגון שהיה שוה בשעת מיתה מאה ועתה שוה ק"ב, משלם המזיק רק צ', ובגמרא יליף לה מקרא.

⁵⁷ רמ"א שם, כגון שהשביחה יותר מכפל לא אמרינן שישלם הניזק למזיק, דדי לנו לפוטרו מתשלומין שכנגד השבח, אבל לא שירויה, ועי' פני יהושע.

⁵⁸ ערוה"ש שם עפ"י דברי הסמ"ע שכתב שלכן יש למזיק חלק בריוח מפני שהתורה חסה על המזיק כיון שלא הוא עצמו הזיק אלא שורו, ומשמע שבאדם המזיק לא אמרינן כן, ועי' אולם המשפט.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

